

gode Kræfter, at det enkelte Menneske ikke altid ved egne Kræfter er i Stand til at følge den rette Vej, at der er mange forskjellige Fristelser, som gjennem hans egne Tilbøjeligheder føre ham bort fra den rette Vej, at der i Lovene, at der i Samfundet og de bestaaende Institutioner er en opdragende Magt, som holder Folk sammen og gjør, at Mange holde fast paa det Rette, medens de maaste, naar de vare overladte til sig selv, vilde synke ned. Dette er en Sandhed, som jeg ikke tror, kan benegtes, og som gjør sig gjældende gjennem Historien til alle Tider, og det er denne Erkjendelse, som gjør, at man ogsaa her mener at maatte indrette dette Forhold paa en saadan Maade, at disse Kræfter kunne komme til at virke paa den Enkelte. Og nu kommer hertil den store Masse af Folket, som er henvist til det daglige Erhverv, og som Nøden trykker hver Dag. „Hvilken Fristelse er der ikke for dem til, naar de kunne lindre deres Nød gjennem BARNETS Arbeidskraft, da at misbruge den? De tænke maaske: „Vi komme vel nok ud derved; det kan jo blive bedre om kort Tid, og vi kunne opfatte det til en senere Tid“ — men imidlertid opvojer BARNET i Vanfundighed og Uduelighed og bliver en Fare for Samfundet, i Stedet for, at det ved en fornuftig Opdragelse kunne være blevet en Støtte for Samfundet. Det er disse Laster og Idær, som have gjort, at vi, der holde paa Skoletvungen eller Undervisningstvungen, anse den for at være i Demokratiet's sande Interesse og til Fordel netop for den arbejdende Befolkning. Vi ere gaade ud fra, at det er i Samfundets Interesse, at den hele fattige Befolkning nødes til at faae i det Mindste en tarvelig Undervisning, men vi blive ikke staaende derved. Vi ønske ogsaa, at der kan gaas endnu videre, og at det kan blive ordnet saaledes, at den Fattige ikke blot er henvist til kun at kunne faae en aldeles tarvelig Undervisning, men at der ogsaa, naar han har Lyst dertil og har Gode dertil, kan paa forskjellig Maade aabnes ham Leilighed til at udvikle sig videre, saa at han kan gjøre et større Fremfærd i Livet. Det er derfor, at vi ikke alene ville hævde, at der skal være en ordentlig, god og forstandig Undervisning, som skal aabnes for Alle, og som de, der ikke søge den ad anden Vej, skulle tvinges til at underkaste sig; men vi ville ogsaa indrette det saaledes, at der bliver Leilighed for Kommunerne og for den Enkelte til at gaa endnu videre, og det er denne Tanke, som har bevæget os til, da man jo veed, at Kommunerne ikke altid kunne naae det, at ønske, at der ogsaa skal gjøres Tilbud fra Statens Side. I Modsatning til den Regel, som hidtil har været gjældende, nemlig, at hele Byrden hviler paa Kommunen, ønskes man, for at hjælpe Kommunen, at forlade denne Retning og omordne det saaledes, at der ogsaa bliver gjort Tilbud fra Statens Side til Kommunerne om Understøttelse i denne

Retning. Det er ikke en Forbring, som stilles, men det er et virkeligt Tilbud, thi de Penges, som tages af Statskassen, tages ikke alene fra de Borgere, til hvis Gavn de blive anvendte, men de tages fra det hele Samfund, og de tages netop fra dem, som aldeles ikke selv trænge til en saadan Understøttelse; de maa ogsaa betale deres Bidrag dertil, og de bidrage saaledes derigjennem til, at der, ogsaa paa andre Punkter kan ske en videre Udvikling. Det ærede Medlem mente, at Grunden til, at det danske Demokrati stillede sig i et andet Forhold til Spørgsmaalet om Skoletvang, berøede paa særlige, for os eiendommelige Forhold. Det er nu for det Første ikke Tilfældet, at det danske Demokrati stiller sig saaledes. Det er kun en Del, og maaske ikke engang den overveiende Del af det danske Demokrati, som stiller sig saaledes. Der er altsaa, for at Sagen kan gaa klart, en stor Del af det danske Demokrati, som selv om der ønskes en Forandring i andre Retninger paa Skolens Omraade, navnlig med Hensyn til Kommunernes Selvstændighed, dog med Hensyn til dette Punkt er aldeles uenig med det ærede Medlem, saaledes, at hvis dette Spørgsmaal forelaa ubeløst, rent og klart, saa tror jeg, at det ærede Medlem vilde komme i afgjort Minoritet. Dernæst udtalte det ærede Medlem, hvorfor han ansaa denne Statskole, denne Skoletvang, for at være fordærlig, idet han nemlig sagde, at Staten ikke her stod overfor Individet, men overfor Familien, og at det nordiske Samfunds Eiendommelighed var grundet paa Familien. Jeg tror nu, at hele dette Argument ikke er synderlig holdbart, thi det, at Staten ikke staar overfor Individet, men overfor Familien, har ikke saa meget at betyde her. Det er dog Faderen, der maa sørge for Børnernes Undervisning, og naar Faderen ikke har Lyst dertil, saa sker det ikke, dersom han har sin fuldstændig frie Villie. Den enkelte Mand og Familien falder her saa temmelig sammen; naturligvis har Konen ogsaa nogen Indflydelse paa Spørgsmaalet, men den er dog ikke saa væsentlig eller saa særlig fremtrædende. Men dernæst er jo det, at Samfundet er bygget paa Familien, ikke noget Eiendommeligt for Danmark, thi det er Tilfældet overalt i hele Verden, og navnlig er det da Tilfældet overalt i de germaniske Nationer. Familielivet og Familiens Sammenhæng er lige saa godt og inderligt i England, Tydskland, Schweiz og Amerika som her i Landet. Jeg tror ikke, at man vil kunne paastaa, at Familielivet i Norden skulde have en særegen dybere og renere Karakter end i de omtalte Lande, og naar man altsaa der gaar en anden Vej, saa tror jeg, at det ærede Medlems Argument, hentet fra, at man staar overfor Familien, falder bort. Dernæst sagde det ærede Medlem, at BARNET, ved at gaa i Længsskolen, skulde faae Misillid til Forældrene og Ringagt for Hjemmet. Det er dog